

Ungdomens sammankomster och nöjesliv.

I denna ort (Boskult) ansåg man icke, att man hörde till ungdomen, så snart man blivit konfirmerad vid 15 års ålder; såväl i slutet på 1800-talet, som i början på 1900-talet, men däremot ansågo föräldrarna såväl som andra äldre personer i byn märket på 1800-talet, att man ej skulle räknas bland ungdomen förrän man var 17-18 år, intill dessa år räknades man som barn.

Det var i regel konfirmationen, som markerade att man gått ifrån barnåren och kommit in bland ungdomen och var berättigad till att delta i deras nöjesliv. Det blev då skillnad på klädsel och frisyr mot vad det varit förut. På 1800-talet gingo alltid flickorna klädda i korta kjolar, så länge de voro barn, och hade håret i flötar, men så snart de blivit konfirmerade, så satte de upp håret i en krans i huvudet och de korta kjolarna utbyttes emot långa kjolar, vilka alltid

3/12-65

användes av vuxna kvinnor på 1800-talet. Pajkarna markerade sin övergång till ungdomen med att låta växa mutascher, vilket var allmänt i denna ort på 1800-talet, men som upphörde omkring 1920-talet.

Desseutom besökte pajkarna, att komma bota i häst, så snart de blivit kopierade, samt lade sig till med filthatt som huvudbonad.

Om man kommit över 30-år, och ändå var ogift, så ansågs man på 1800-talet vara för gammal till att delta i ungdomens nöjen, men fram på 1900-talet har äldre personer deltagit i ungdomslivets nöjen utan att det hämto enstötligt för de yngre.

Att unga gifta par fortsatte att se sig tillsammans med ogifta förklarar inte på 1800-talet, utan så snart hade gift sig, så upphörde ungdomsbarnen för dem, men detta har ändrats betydligt på de sista 50-åren, och numera är det mycket vanligt i denna ort, att unga gifta par äro tillsammans med den ogifta ungdomen på deras nöjen.

I denna ort, som är en utpräglad landsbygdsort, har alltid sammanhållningen varit god mellan traktens ungdomar. På 1800-talet var det alltid brukligt att ungdomen i en by sade sig gemensamt med ungdomen i en närliggande by. Någon benämning, såsom lek-lag eller ungdomslag, förekom inte i orten.

Äj heller förekom några sociala grupperingar i slutet på 1800-talet i denna ort, vilken var en typisk jordbruksort, varför någon större social skillnad på ungdomen ej fanns. Äldersgrupperingar var allmänna i slutet på 1800-talet, där yngre ungdomen drog sig alltid tillsammans med sina jämnåriga och likarå gjorde den äldre ungdomen.

Några könsgrupperingar var ej vanliga i denna trakt utan pojkar och flickor sade sig alltid gemensamt.

Någon organiserad ungdomsledning förekom ej i denna trakt på 1800-talet, och ej heller på 1900-talet förrän från på 1920-talet då J. U. F. och S. L. U. begynte

Var uppe!
i övrigt!

bilda sina ungdomsorganisationer, och det hände all-
siej, att någon vägrade få vara med i dessa, och
ej heller att någon medlem av någon anledning
uteslöts ur densamma.

Utt det förekom stridigheter mellan ungdoms-
grupper från olika trakter var mycket vanligare i slutet
på 1800-talet än det varit fram på 1900-talet.

Det var mycket vanligt i slutet på 1800-talet, att den
manliga ungdomen från olika orter skulle ställa till
sammans vid dans tillställningar och andra samman-
komster bland ungdomen. Något förhöllande
till stadsungdom fanns ej i denna trakt, när den är
belägen långt ifrån någon stad eller annan större ort.

På 1800-talet förekom ej några föreningar i denna
ort var i ungdomen medverkade. I början på 1900-
talet bildades däremot flera olika föreningar med an-
slutning av ungdomen, den första förening som bildades
var skytteföreningen och till denna anslöt sig så gott

som all manlig ungdom i trakten och hade dess skjut-
övningar varje påskseftermiddag under våren och sommar-
ren. Denna förening, som hade särskilt stor tillknytning
under de båda världskrigen, fortlever ännu.

År 1908 bildades en ideologisk ungdomsförening, vil-
ken arrangerade friluftsparter med olika sporttävlingar,
samt dans och andra nöjen, men denna förening upplös-
tes efter ett tiotal år. Likaså bildades omkring år 1910
en nykterhetsförening och en idrottsförening, vilka båda
upphörde efter några års verksamhet, men efter att ha
legat nere ett tiotal år, så ha dessa föreningar upprättat
på nytt och fortleva ännu, och i dessa föreningar har ung-
domen varit de mest aktiva medlemmarna och ha haft
regulbundna sammankomster varje ^{vecka} med dans och fotbolls-
spel, samt andra nöjen.

Några politiska eller religiösa föreningar förekomma
ej i denna ort på 1800-talet, utan först omkring 1920-talet, i början
av deras verksamhet var de ungdomarna ej intresserade

av dessa, men på senare tider har det mest varit ungdomen, som deltagit i dessa förenings sammankomster.

Vem eller vilka, som togo initiativet till bildandet av dessa föreningar är här ingen nu, som kommer ihåg.

De mest aktiva ungdomsföreningarna i denna ort har varit F. U. F. och S. U. L. ungdomsföreningar, vilka bildades omkring år 1920, dessa föreningar ha haft tillslutning av så gott som all ungdom i denna ort och har de haft sammankomster och friluftsfester mycket ofta med sådana nöjen som dans, amatörteater och fågelporttävlingar m. m.

Dessa ungdomsklubbar inverkade fördelaktigt på vissa förtrovarande gruppbildningar av manlig ungdom, vilka förent höllit ihop i kortspelsgäng och annat dylikt, dessa grupper minskade märkbart genast efter dessa förenings tillkomst och efter några år hade de nästan helt upphört.

Några dansklubbar eller schackklubbar ha ej förekommit i denna trakt och ej heller sykklubbar förrän efter 1920-talet, men då blevo dessa mycket moderna, isynnerhet de religiösa,

såväl storkyrkliga som fröreligiösa, och ävens ungdomsföreningarnas flickor bildade sykkklubbar med möten någon kväll varje vecka. Bland den äldre mansbefolkningen fingo dessa sykkklubbar gärna öknamn, ett mycket vanligt sådant var "sladderförening", och pojkar, som deltog i de religiösa sykkklubbarna kallade man för "sykkästar". Jag minns en pojke, som i början på 1920-talet deltog i en religiös sykkklubb, han fick genast heta "sykballen" och även "hörsballen", han är nu över 60 år, men han har ännu detta namn.

Föräldrarnas övervakning av ungdomens näjesliv var mycket strängare i slutet på 1800-talet, än det varit på senare tider. Jag hörde ofta i min barndom i slutet på 1800-talet, att föräldrarna följöda sina barn, att gå till vissa näjes tillställningar, likaså fick de förmärningar att inte vara tillsammans med viss annan ungdom, som föräldrarna icke tyckte om, och beträffande tidpunkten för hemkomsten, så höllo föräldrarna spörret på, att man ej fick vara ute längre än till omkring kl. 10 på kvällen.

Om man överkred föräldrarnas bestämmelser blev det alltid "straffresedikningar," och nya förmaningar dagen efter, vilket hjälpte på samliga men ej på alla.

Beträffande flickorna, så voro föräldrarna på 1800-talet mera stränga mot dem, än de voro mot pojkar-
na, de måste i regel kunna framhålla, att de skulle
vara tillsammans med kamrater, som föräldrarna
litade på, annars fingo de stanna hemma.

På de sista 50-åren har ungdomen fått mycket läsare
tyglar och sina föräldrar engagerade sitt nöjesliv, i re-
gel besöker de numera vilka nöjen som de bäst ty-
cker om, utan att fråga föräldrarna, eller tala om vad
de ska höra, men däremot är det mycket brukligare
nu för tiden, att föräldrarna äro tillsammans med den
 yngre ungdomen på deras nöjen, än det var på 1800-talet.

Någon spritförtäring förekom inte på 1800-talet bland
den yngre ungdomen, men numera är detta mycket van-
ligt om de äro utan föräldrars sällskap.

Bland den äldre ungdomen var det mycket vanligt även på 1800-talet, att det förekom spritförtäring och kortspel, men ej i så stor omfattning, som det varit på senare tider.

Att föräldrarna klagade på ungdomen och framhöllo, att de vare bättre i deras ungdom fick man alltid höra i slutet på 1800-talet, och det samma få ungdomen höra i sena tider. På 1800-talet så alltid våra föräldrar, att när de vare unga, så sutto de alltid inne på söndagskvällarna och läste predikningar ur portäcker, samt läste i bibeln och andra religiösa böcker, något som föräldrarna numera inte framhålla för ungdomen.

På 1800-talet var det alltid brukligt, att ungdomen som-lades på söndagspeltermiddagarna, men fram emot mit-ten av 1900-talet har det helt övergått till lördagskvällarna.

9. Som särskilt speciella ungdomsfestdagar, såväl på 1800-talet som på senare tider ha i denna varit: Val-borgsmässan, midsommeraften, annandag jul och nyårsafton. De årshögtiderna vare jul- och midsom-

markhögtiderna de högtider, som spelade största rollen för ungdomen på 1800-talet i denna ort. I slutet på 1800-talet var det brukligt, att fisa jul med "julaqille" och dens ända fram till tveendesdag jul (Böjman).

På 1800-talet var annandagsmorgonen en särskild nöjesdag för ungdomen, de brukade tidigt på morgonen, innan annat folk stigit upp, gå omkring i byn och utgå till i ladugårdarna, vilket ej fick göras under juldagen enligt gammal sed. Men det hände gärna, att någon släk pojke gjorde ett eller annat puffens vid dessa ladugårdsbesök på annandagsmorgonen, ja, minns att i min barndom i slutet på 1800-talet brukade pojkarna köra ihop gräsbalk och lägga den i en hög innanför ingången till dörren, så att denna ej gick att öppna, utan ladugårdsbalket fick ta sig in en annan väg, och dessutom brukade de fylla djurans kribbor med hö, så de hade vad de äto hela dagen.

0.
Detta bruk med ladugårdsbesök på annandagsmorgonen upphörde i denna ort i början av 1900-talet.

På senare tid, och ju längre fram på 1900-talet man kommit, har julen blivit allt kortare i denna trakt och fått mindre betydelse för ungdomsfester. Det är numera endast nyårshögtiden under julhelgen, som är utpräglad ungdomsfest, samt under året dessutom: första maj, midsommar och lucia, och i någon mån också korttidsfiandet.

Vid personhögtider var det endast brölloppen, som dragit till sig ungdomssamlingar, såväl på 1800-talet som på senare tider, då brukade ungdomen samlas på bröllopsgården för att sätta upp ärepost och på kvällen som-lades de igen för att "ropa ut brudparet", och på 1800-talet var det alltid brukligt att samtliga blevo trakterade utomför bröllopsgården med sprit och vin, och de brukade även delta i den obligatoriska sovdansen på bröllopsgården. På 1800-talet var det brukligt med ungdomsfester vid linberedning, vilket inte förekommit på senare tider.

På 1800-talet var det brukligt, att ungdomen i sällskap med äldre personer vid vissa högtidsdagar gingo till kyr-

korna i grannsockrarna, ett bräck som efterhand ortog i början på 1900-talet och numera har helt upphört, trots att man numera ej behöver gå till fots den omkring två mil långa vägen till grannkyrkorna.

Marknadsbesök var på 1800-talet mycket attraktiva för ungdomen, alla skulle dit om de hade möjlighet att lämna ifrån hemmet och arbete, dels ville de träffa bekanta och dels skulle de beröka dansbanan på brännen, vilken låg i närheten av marknadsplatsen, några vidare inköp gjorde eldlig ungdomen på marknaden.

Att man besökte pojkar när de var boväringar var mycket mera vanligt på 1800-talet, än det varit på senare tider, men det förekom inte i denna ort, att några större grupper reste samtidigt, utan bara mindre sällskap.

Några gemensamma utflykter förekom ej i denna ort på 1800-talet och ej heller några Danmarksresor. I början på 1900-talet och längre fram ha några enstaka utflyktsresor i grupp företagits till vissa städer och även till Den-

mark och har det alltid varit på sommarkhelåret.

De föreningar i denna ort, som ordnat möten speciellt för ungdomen har varit S. O. G. S. och S. S. U. Dessa föreningar har ordnat ungdomsmöten minst en gång i månaden och även utflykter i deras regi har förekommit, men ej på några vissa bestämda dagar. På 1800-talet förekom det ej i denna ort, att några föreningar ordnade några ungdomsmöten, utan det var först en bit in på 1900-talet.

På 1800-talet var det i regel ordnat på söndagsaftnarsdagar som ungdomen hade sammankomster och roade sig, det kunde förekomma någon enstaka lördagskväll, men en tid in på 1900-talet blev det obligatoriskt med sammankomster endast på lördagar. På några andra veckodagar än lördagar och söndagar har man ej haft sammankomster förr, det är först på de sistnämnda, som översöndagskvällarna blivit nöjeskvällar.

3. På 1800-talet voro sammankomsterna mycket talrikare under våren och sommaren, än de voro under vinter-

Tiden, men på senare tider med den uppkomna nöjesindustrin, så har det numera inte blivit någon skillnad på de olika årtiderna.

Vid ungdomens sammankomster inomhus på 1800-talet, så varo dessa alltid i ett beringshus, hos någon ensam äldre manperson, som hade gott en utrymme och som själo var road av pällskap om pöndderat-termiddagarna, som de hade till sin samlingplats.

I början på 1900-talet byggdes i orten ett godtemplarshus, som ungdomen hyrde vissa kvällar när inte S. O. G. F. själva hade sammankomster och längre fram på 1900-talet, så skapade sig J. V. F. och S. F. U. lokaler där ungdomen genomgående hade sammankomster. På den sistnämnda tiden hade dessa lokaler för det mesta varit övergivna på grund av att ungdomen dragit sig till de stora nöjesetablissemangen.

4. På 1800-talet och en tid in på 1900-talet fanns det i denna ort ej några vardagskvällar, som ungdomen själva

däpnerade utom någon enstaka lördagskväll, men höll på med sitt arbete i regel till klacken tio på kvällerna och sen var det alltid sönadags.

De ungdomar, som voro tjänstfolk på landskyggen hade på 1800-talet ej några andra fridagar än i regel varannan söndag, samt dessutom sista veckan i Oktober (friveckan), och denna vecka utnyttjade ungdomarna med ett resa hem till sina anhöriga. Det var under denna vecka, som det enda tillfälle fanns för den anställda ungdomen, att ha bjudningar för sina kamrater, vilket de också brukade utnyttja.

Gemensamma bjudningar för alla ålderskategorier voro i denna ort allmänna under julhelgen (s.k. julagil), i slutet på 1800-talet, men ha på 1900-talet blivit alltmer sällsynta.

Till dessa julkalas voro alltid hela byns befolkning inbjuden, såväl ungdom som de äldre, och det bleo i regel samma grupp ungdomar vid dessa fester, som i vanliga fall brukade träffas om söndagskvällerna.

Å vardagslag var man på 1800-talet alltid uppe till kl. tio på kvällen, och vid fester till omkring kl. två på natten, dessa tider ha i genomsnitt även hållit sig på 1900-talet.

På ungdomsfesterna, såväl som på andra fester där ungdomar voro samlade, så var dansen huvudsaken och nöjen, i slutet av 1800-talet och i början av 1900-talet var det de gamla dansarna såsom: polka, marsch, schottis, wals och kadrill som dansades, några nyare danser begynte inte i denna ort förrän omkring år 1915, och var det tango och charleston, länge fram kom här sedan flera nyare danser.

Man bjöd upp till dans på så sätt, att pojken gick fram till flickan och bugade sig, samt sa "får jag lov".

Musiken var antingen fiol eller dragspel, och ibland båda delarna och utfördes musiken av s.k. "bondspelemän" i orten, det var alltid brukligt, att spelemännen skulle ha betalt genom att några med en hatt i handen gick omkring och tog upp spelemänspengar.

På 1800-talet var det aldrig brukligt, att ungdomen

hade något fritidsarbete med sig till sina sommar-
konster, men in på 1900-talet begynte flickorna, att ha hand-
arbete med sig till dessa och denna sed fortsätter ännu.

Vid sommarkonster inomhus förs kom såväl
pantlekar som andra lekar, såsom "gömma ringen",
"sitte på understat" m. fl. andra lekar. Såsom pant
lämnades vilket löst löremål som hekat av det man
hade med sig, och när man skulle lösa panterna, så
kom man överens om vad den skulle göra, som fick lösa
första panten, när detta var gjort, så fick den som
hade löst sin pant bestämma vad nästa pantlösare
skulle göra för att lösa ut sin pant, och så fortsatte
det tills alla panten hade blivit lösta. För att lösa
ut panten förskone ett stort flertal olika påhitt
både komiska och de som var förärgliga för löseren.
Dessa inomhus lekar ha på 1900-talet minskat betyd-
ligt och ha numera nästan helt upphört.

Vid sommarkonster utomhus under sommaren för-

kom såväl dam och leker, såsom "sista parat ut", slämonk, "ball i håle" och många andra. Det förekom också på sommaren, att man badades vid en närbelägen sjö och rodde ut till en parker ö, som kallades "getön", denna ö var gräsbevuxen och mycket slät och där förekom dans och musik ganska ofta. Man badade ganska allmänt i denna sjö i somrarnas slutet på 1800-talet, pojkar och flickor badade alltid var för sig, några bad-dräkter förekomme inte på 1800-talet i denna ort.

Såsom inomhuslekarna, ha även utomhuslekarna öf-tagit under 1900-talets gång och förekomma sällan numera.

På 1800-talet och i början av 1900-talet förekom bastubadning om vintern i denna ort, och även vid dessa badade flickor och pojkar var för sig.

Andra lekar, som förekomma i orten under vintertid voro skridskoåkning, och källkäkning med lör-långa backar. Källkäkningens intresserade flickor-
8. mera än den intresserade pojkarna, med undantaget

skridskoåkning intresserade pojkarne mer än den intresserade flickorna. Detta gjorde att även flickorna begynte åka skridsko i början på 1900-talet.

Skridskoåkning har inte förekommit bland ungdomen i denna ort förrän efter 1930-talet och ej heller fotbollsspel.

Kortspel har alltid förekommit i denna ort bland pojkarne, men mycket sällan bland flickorna.

Det har så långt jag kan minnas tillbakå alltid förekommit grupper av pojkar, som kommit tillrätta med och spelat kort om pengar, höjdpunkten av kortspelen i denna ort nåddes under första världskriget (1914-1918), därefter har det ständigt gått tillbakå och förekommer numera mycket sällan bland ungdomen, detta kan bero på, att omkring 1920-talet blev idrottsföreningar och andra ungdomsföreningar i orten mycket aktiva och ungdomen begynte allt mer och mer att intressera sig för och delta i dessa.

9. När man spelade kort om pengar på 1800-talet,

så var det mest "pen kost", men också "fugott" och "auktion", men från på 1900-talet övergick spelet till "poker", vilket småningsen blev helt obligatoriskt.

Vett man roade sig med att klä ut sig har inte förekommit i denna ort. Vett man spelade amatörteater förekom inte i orten förrän på 1930-talet, då S.D. U-ungdomen bildade en teaterklubb, som under 20-års tid flitigt uppträdde på ungdomens sammankomster.

Det var mycket brukligt på 1800-talet än det blev senare, att man sjöng och berättade på sammankomsterna. Man sjöng folksvisor och släddängor och berättade spökhistorier och trakteräventyr, som man försökte inbilla folk, att man hade upplevat.

Vid sammankomsterna i hemmen under jultiden blev man alltid trakterad med stor supé, jätte kaffe, glogg och sprit, och ju längre tillbaka i tiden man tänker sig, ju större var traktingen. Vid dessa sammankomster bjöd alltid värdfolket på traktingen.

Slutet på 1800-talet och i början på 1900-talet var det mycket vanligt med sammanklämningskalar i denna ort, och då var det alltid pojkar som gavs som finansierade trakteringen, och det var i denna ort alltid några pojkar och flickor, som frivilligt åtog sig att ordna trakteringen vid dessa sammankomster. På 1800-talet och i början av 1900-talet använde de äldre pojkar i denna ort mycket mer sprit vid ungdomsfesterna, än de ha gjort på senare tider, medan däremot flickorna ej alls förtärde sprit förrän fram emot 1920-talet och därefter, och det har blivit ganska vanligt på senare tider, att få se berusade flickor.

Att en del pojkar sög sig dödlulla på sammankomsterna under 1800-talet var alltid vanligt i orten.

Tobak i olika former har alltid använts av den vanliga ungdomen, på 1800-talet var det snus och tuggtobak som användes mest, det var endast undantagsvis, att

någon rökte, i början på 1900-talet begynte pojkar
röka cigaretter, först någon enstaka, sedan allt fler och
på senare tider har rökandet varit det dominerande
tobaksbruket hos pojkar. Det har dock förr, såväl
som nu, funnits en del pojkar, som ej använt tobak i
någon form, fastän deras antal har minskat under åren.

På 1800-talet fanns i denna ort ej några flickor, som
använde tobak, det var ej förrän omkring 1930-talet,
som någon enstaka flicka begynte röka cigaretter,
men det blev allt fler och de sista 20-åren har de allra
flerta flickor rökt cigaretter.

Plagsmelen var mer allmänna vid sammankom-
sterna på 1800-talet, än de varit på 1900-talet, det var så
gott som regel på 1800-talet, att det skulle bli plagsmål
på varje sammankommande och även ofta vid dans-
barnens, men dessa öfverförligheter ha numera nästan
helt upphört. Det fanns förr i orten en del äldre
pojkar, vilka gingo till ungdomssammankomsterna

enkelt för att ställa till slagmål, men det hände många gånger, att dessa busar fingo dra sig hemåt ganska ränderstigna.

I slutet på 1800-talet fanns i denna ort ej några andra offentliga nöjen än marknadsbesök, och dessa besöktes mycket flitigt av ungdomen. Någon bio eller teater fanns ej, och ej heller kom några resande teatertroups till marknaden i denna ort, men kringresande cirkussällskap kommo i regel till varje marknad, de hade sina föreställningar i tält, som de förde med sig, och på dessa cirkuskonster voro landflyktsdramerna mycket intresserade. På marknaden fanns på den tiden allt möjligt kringkrans, men ungdomen köpte ej mycket, därtill hade de för ont om pengar, jag minns i min barndom på 1890-talet, att det var en bonde i by som gav sina två pojkar vardera åtta styver (4öre) när de skulle gå till Rönkhults marknad, bonden sjöh-talade om detta dagen efter och utlät sig på följande sätt:
"Älvert har jag förhoppningar om, han hade alla peng-

arna med sig hem, men svar blir nej, en "hokus pokus", för han hade förstört de fyra styckarna på marknaden.

Man brukade i regel färdas i mindre grupper när man gick till marknaden eller andra näjor, men det var en del, som gingo ensamma, att man gick parvis, pojke och flicka förekom ej på 1800-talet i denna ort.

När det var fråga om entré och avgift på någon nöjesplats, så brukade i regel pojkar betala för flickorna, men det förekom någon gång, att samtliga flickor fingo själva betala denna avgift. Fanns det gatter och färfräckningar att tillgå på nöjesplatsen, så brukade pojkar bjuda på de flickor, som de tyckte om.

Det var ej mycket pengar man gjorde av med på en nöjeskväll i slutet på 1800-talet, det rörde sig i regel omkring två kronor, men det fanns sparsamma pojkar, som knappast förtörde ett öre på en nöjeskväll.

4. Någon Folkets park fanns ej i dessa trakter på 1800-talet, men däremot fanns dansbanor i närheten av alla mark-

nadplatser och även på någon annan plats i denna ort.
Vid dessa dansbanor fanns på 1800-talet ej någon försäljning av något slag, utan det var endast för dansens skull, som ungdomarna gingo till dansbanorna.

Dessa dansbanor med golv av vanliga bräder, ett tösärke vid sidorna och utan tak hade byggats gemensamt av några pojkar i bygden med tillåtelse av markägaren.

Vid dessa dansbanor fanns det ej några variationer på nöjena, det förekom endast dans till dragspelsmusik och någon försigkommen yngling brukade gå omkring med en hatt i handen och ta upp spelmannens pengar, det brukade på den tiden bli i regel en tjusoföröring, som var och en lade i hatten. Några ordningsmän fanns det aldrig vid dansbanorna på 1800-talet, därför det många gånger blev slagsmål. Till marknader och dansbanor gick man alltid till fots på 1800-talet, det förekom ej att man åkte hästkjuts och några cyklar fanns ej på 1800-talet.

5.
På 1900-talet ändrade nöjeslivet helt karaktär, när

ungdomsföreningar hade bildats och ungdomen hade fått gott om pengar. Om sommaren anordnade dessa föreningar friluftsfester med servering av alla sorters förfriskningar jämte tombolar och lotterier och uppförande av sketscher och teaterpjäser m. fl.

Omkring år 1910 begynte den moderna nöjesindustrin att växa upp i järnvägsnärheten och dit skulle ungdomen en eller annan gång under sommaren, men det blev inte så ofta, ty ungdomen fick inte riktigt gott om pengar förrän i slutet på 1920-talet. På grund av den nya nöjesindustrin, på försvunna de gamla 1800-tals dansbanorna efter hand och omkring år 1920 voro de helt borta.

När man beröpte andra platser i slutet på 1800-talet, så gick man nästan alltid till fots om det så var ett par mil lång väg, att man åkte hästskjutis lören endast någon enstaka gång och några cyklar fanns ej i denna ort förrän i början på 1900-talet.

De som först skaffade sig cyklar i denna ort voro

två stycken bondpojkar i samma by, de varo enda barnen i sina familjer, det var "rike dessa ~~drar~~" och "nygärs lillesven". De köpte sina cyklar samtidigt år 1897, de hade svårt för att lära sig cykla, deras föräldrar hjälpte dem genom att gå vid varsin sida en cykel och stötta densamma, och därför tog det mycket lång tid för dem att lära sig balansera cykeln. Omkring år 1910 begynte det bli ganska allmänt, att ungdomen köpte sig cyklar, och som ungdomar på den tiden hade mycket ont om pengar, så blev det i regel föräldrarna, som fick betala cyklarna. När cyklarna begynte bli allmänna, så lärde sig ungdomen själva att cykla, utan hjälp av någon som stödde cykeln, de brukade den första tiden sätta sig upp på sadeln, utan endast stå på pedalerna med fötterna tills de hade lärt sig att balansera densamma riktigt. Cyklarna förändrade ungdomens nöjesvanor ganska väsentligt, de slutade helt upp med att gå till fots till några sammankomster, och

de besökte näjestilltällningar mycke oftare än de förut hade gjort, och de besökte näjestilltällningar mycke längre bort från hemmen än de hade gjort förut.

Tågförbindelser har funnits i denna ort sedan år 1860, men som det varit långt till järnvägsstationerna, så var det mycke sällan, som ungdomen använde sig av tågförbindelser, det var endast när man skulle resa till arbete i Danmark eller till beffäkten i södra Skåne. Den yngre ungdomen reste mycke sällan tåg, jag minns att när jag gick i skola på 1890-talet, så fanns det endast ett par stycken skolbarn, som hade åkt tåg i sina dar, och ändå var vi bortåt hundra stycken barn i skolan. Lärskilda utflykts-tåg ha inte förekommit i denna ort mer än ett par gånger, det var när järnvägarna Jönköpings-Sölvesborg och Jönköpings-Kristianstad var färdigbyggda i början av 1900-talet.

8. Dessa båda järnvägar gå igenom socknen, och många av ortens ungdom arbetade vid byggandet av dessa, och när de var färdiga, så bjöd järnvägarna på utflyktsresor

för arbetarna med deras fästnär och andra ankärliga.

Enälsighetsarna till s. k. bildande fritidssysselsättningar voro mycket små i slutet av 1800-talet, några länsbibliotek fanns ej förrän långt in på 1900-talet, men ungdomen läste allt vad de kom över, de lånade böcker av privatpersoner, och likaså lönste de Tidningar, som de läste, det fanns inte Tidningar i varje husköll på 1800-talet.

De Tidningar, som förekommo i denna ort i slutet på 1800-talet voro: "Östernsbladets halvveckupplaga" och "Smålandsposten och köblad". De böcker, som lästes mest i slutet på 1800-talet voro de religiösa böckerna, dessa fannos i alla hem och föräldrarna så gott som tvingade ungdomen till att läsa i dessa varje söndag. Andra böcker äro de religiösa voro det mycket ont om på 1800-talet, det var några historieböcker, berättelsieböcker och sagoböcker, det fanns i orten personer, som i slutet på 1800-talet ägo: "Anderssons sagor", "Fritids sagor" och "Svenska folkets sagor och historier", dessa böcker brukade gå på lån hos ungdomen i orten.

Någon slags kursverksamhet förekom inte i denna ort förrän omkring år 1915, då anordnades den första matlagningskursen för flickor, och därefter har den följts av flera sådana. Senare fram på 1900-talet har det anordnats väckurser och sykurser samt konserveringskurser för flickor, samt bokföreläsningskurser för pojkar.

I slutet på 1800-talet var det mycket mera vanligt, att man vid parbildning fann sin partner inom den egna ungdomsgemenskapen, än att man tog den från en annan ort. Det var en bestämd uppfattning bland den äldre befolkningen i slutet på 1800-talet, att de som skulle bilda par både vara nägorlunda jämnåriga, och ha samma samhällsställning, men att de skulle ha samma hemort hölls ej så hårt på. Dessa uppfattningar om parbildningen ha fortsatt in på 1900-talet och fortfarande debiter ännu bland en del av befolkningen.

0. Några särskilda uppförandevorner för ungdomen, som de skulle rätta sig efter fanns ej i denna ort, och ej

heller några kontrakteringar eller dylikt, som skulle markera att de hörd i hop före förlovingen. På 1800-talet ville föräldrarna gärna bestämma över ungdomens giftermål, men kunde de inte komma överens, så var det alltid föräldrarna, som fingo dra det kortaste strået.

Det förekom i orten på 1800-talet, att somliga föräldrar anlätade någon annan person (s. k. bönenman) till att försöka övertala den andre partens föräldrar och även kontrahenten, om dessa var emot ett giftermål, som den andre kontrahenten och hans föräldrar önskade. Detta lyckades många gånger, ty "bönenmannen" var alltid i besittning av en flödande tunga, och om han lyckades med sitt uppdrag brukade han i regel få mycket bra ersättning för detta.

Denna sorts frieri upphörde i början på 1900-talet.

Den vanligaste tiden man hade sällskap innan förlovingen brukade vara ett par år, men det förekom ibland, att det var mycket längre tid, men det kunde också någon gång vara betydligt kortare tid.

I slutet på 1800-talet förekom det alltid flera förlorningar under "firvekan", en under våren enastående vecka av året, men fram på 1900-talet har nyårsaftonen blivit den mest begärliga förloringsdagen. På 1800-talet var det alltid brukligt, att resa in till närmaste stad för att köpa ringar och byta sinsemellan. Någon annan gåvovärling emellan paret än ringar var inte vanligt på 1800-talet i denna ort, men däremot brukade förloringsparet på den tiden köpa presenter till sina närmaste anhöriga t. ex. föräldrar och systrar, detta bruk med presenter till anhöriga, som var allmänt i orten till slutet av 1800-talet upphörde helt i början på 1900-talet.

Några förloringskolas ha ej brukat förekomma i denna ort, varken i slutet på 1800-talet eller på senare tider.

Förlorningstiden, innan man gifte sig, kunde vara betydligt, någon gång gifte man sig nästan genast efter förlorningen, men ibland var det de som gingo förlovade i många år innan de gifte sig och någon gång här-

de det, att de aldrig gifte sig, utan antingen bröta de förlovringen eller också levde de tillhvar utan att viga sig, men den allra mest förekommande förlovrings tiden, var i denna ort bruket vara omkring ett år.

Att man blev "tvungen" att gifte sig förekom ganska ofta, omkring en fjärdedel av giftermålen hade denna orsak, och detta förhållande har varit likartat på såväl 1800-talet och 1900-talet. På 1800-talet ansågs det för mycket stor skam om man haft föräktenskapliga förbindelser, i synnerhet den kvinnliga kontrahenten fick lida för detta under hela sitt liv och fick av moraliska skäl i bygderna uppbära mycket smälek, denna inställning har efterhand under 1900-talet mildrats avsevärt, så det numera ej längre anses för någon skam, att ha haft dylika förbindelser.

Förberedelser för ett ev. giftermål voro i allmänhet mycket större på 1800-talet, än de ha varit på senare tider, och då särskilt beträffande flickorna. På 1800-talet

värde och sydde flickorna, samt nämnade och virkade och samlade på hös med linne och sängkläder för att ha så mycket som möjligt med sig i det nya hemmet, de brukade också på 1800-talet plantera myrtensträd för att användas till brudkrona, och de trodde på den tiden att om myrtenträdet växte mycket fort, så dröjde det inte länge till de blevo gifta. Dessa bruk ha visserligen förekommit på senare tider också, men inte i samma omfattning, som förr. De alla flösta flickorna ha på senare tider ej haft samma omvärre inför ett giftermål, som flickorna hade förr, utan det har blivit till att köpa in färdig gjort inför giftermålet, och i regel har det blivit mycket mindre kvantiteter än flickorna hade förr, och även mycket sämre kvaliteter.

H. Pajkarna ha i regel varit ganska liknande beträffande sina förberedelser inför giftermål beträffande utstyrelse, husgeråd och dylikt såväl på 1800-talet som på senare tider. Endel pajkar, som varit spars-

rent lagda ha dock sparat en del pengar, och andra ha inköpt fastigheter inför stundande giftermål, men en mycket stor del av pojkarne ha efterhand förtört vad de intjänat utan att tänka på sitt kommande giftermål. Någon bestämd brudgift hade barnen i regel ej att räkna med, det var endast i någon rikare bondfamilj, som någon mera bestämd brudgift lämnades barnen vid deras giftermål, ja, minnst att det i dessa familjer i slutet på 1800-talet var brukligt, att barnen skulle ha ettusen kronor vardera i brudgift och var det lika för såväl flickor och pojkar.

I mindre rika bondfamiljer var det vanligt, att några barn fick en ko i brudgift. Dessutom brukade alltid bonddöttrarna få en del linne, sängkläder och husgeråd med sig i brudgift. Att man gjorde upp någon förtäring över dessa har jag ej hört omtalas i denna ort. Bland den fattigare befolkningen förekom det ej, att barnen fick något brudgift.

eftt många mö-och svenskor förekommit i denna ort har jag aldrig hört ontales.

Under denna tidsålder säkert i denna trakt i slutet på 1800-talet, men likväl sökte sig många bort från bygden och orsakerna var den, att det var gott om ungdom i trakten på den tiden, och förtjänsterna voro dåliga. Det var mycket ont om arbete, så ungdomen ville försöka om det var bättre på annat håll i världen.

Det hände också någon gång, att man reste bort av ren äventyrlust, något som i regel blev misslyckat ekonomiskt sett. En del reste till Danmark, men de alla flesta fero till Amerika i slutet på 1800-talet och i början på 1900-talet. Den ungdom som reste till Danmark kom alltid tillbaka efter något år och stannade därefter i trakten.

I slutet på 1800-talet var det över häften av ungdomen i denna trakt, som reste till Amerika och de flesta har stannat där för alltid. De som

Kommo tillbaka hade de alla flesta sparat en del pengar och köpta sig i seed jordbruk, som varo till beh, men några varo lika fattiga när de kommo tillbaka, som de voro när de reste iväg.

Det förekom endast undantagsvis, att någon ungdom från denna ort sökte sig till städerna eller andra större samhällen i slutet på 1800-talet eller i början på 1900-talet.

I stort sett uppförde sig ungdomen väl på 1800-talet i denna ort, men ett och annat busfrä' fanns det också, som råpo och ställdo till med smärre skadegörelser, men någon större brattelighet har inte förekommit i denna bondbygdort, varken på 1800-talet eller på senare tider.